

(๒๓)

คำวินิจฉัยศาลรัฐธรรมนูญ



ในพระปรมาภิไธยพระมหากษัตริย์
ศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๖๔

เรื่องพิจารณาที่ ๕/๒๕๖๔

วันที่ ๒๒ เดือน ธันวาคม พุทธศักราช ๒๕๖๔

ระหว่าง { ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง ผู้ร้อง
- ผู้ถูกร้อง

เรื่อง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙
วรรคสี่ หรือไม่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙
มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง
หรือไม่

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางส่งคำโต้แย้งของจำเลย (นายวิชัย กฤษดาธานนท์
ที่ ๑ และนายรัชฎา กฤษดาธานนท์ ที่ ๒) ในคดีอาญาหมายเลขดำที่ อท. ๒๑๔/๒๕๖๑ และ
ที่ อท. ๒๘๙/๒๕๖๑ เพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ ข้อเท็จจริง
ตามหนังสือส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองและเอกสารประกอบ สรุปได้ดังนี้

พนักงานอัยการ สำนักงานอัยการสูงสุด เป็นโจทก์ ยื่นฟ้องนายวิชัย กฤษดาธานนท์ ที่ ๑
นายรัชฎา กฤษดาธานนท์ ที่ ๒ กับพวก รวม ๖ คน เป็นจำเลย ต่อศาลอาญาคดีทุจริตและ
ประพฤติมิชอบกลาง ฐานความผิดเกี่ยวกับการฟอกเงินตามพระราชบัญญัติป้องกันและปราบปราม
การฟอกเงิน พ.ศ. ๒๕๔๒ มาตรา ๓ มาตรา ๔ มาตรา ๕ มาตรา ๙ และมาตรา ๖๐ ประกอบ
ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๘๓ และมาตรา ๙๑



ระหว่างการศึกษาภาคีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลาง จำเลยทั้งสอง ยื่นคำโต้แย้งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้ในวันตรวจพยานหลักฐานถ้ามิได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้ง แต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้ง ศาลจะมีคำสั่งรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ เป็นบทบัญญัติที่ขัดต่อหลักการคุ้มครองสิทธิของผู้ต้องหา จำเลย พยาน หรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้อง ในคดีอาญาที่มีสิทธิจะไม่ให้ถ้อยคำใด ๆ ที่อาจเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ซึ่งเป็นสิทธิในชีวิตส่วนตัว อันเป็นสิทธิมนุษยชนพื้นฐานที่นำหลักการดังกล่าวมาใช้ในการจับกุม สอบสวน และพิจารณาคดี โดยกำหนดให้ภาระการพิสูจน์ในคดีอาญาเป็นของโจทก์และบทบัญญัติดังกล่าวขัดต่อหลักการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิดจนกว่าจะมีคำพิพากษาถึงที่สุดว่ากระทำความผิดตามที่บัญญัติ ในรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสองและวรรคสี่ จำเลยทั้งสองเห็นว่า ในคดีอาญาแม้ระบบไต่สวน และระบบกล่าวหาจะกำหนดบทบาทของศาลแตกต่างกัน แต่ภาระการพิสูจน์ความผิดเป็นหน้าที่ของโจทก์ ที่ต้องเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดตามฟ้อง ศาลมีอำนาจตรวจสอบ พยานหลักฐานเพิ่มเติม การที่พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้จำเลยมีหน้าที่โต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอต่อศาลในวันตรวจ พยานหลักฐาน หากจำเลยไม่ได้แย้งหรือโต้แย้งแล้วแต่เหตุแห่งการโต้แย้งไม่ชัดแจ้ง ให้ศาลรับฟัง พยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ เป็นการกำหนดให้พยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอมาในชั้นตรวจ พยานหลักฐานมีคุณค่าเปรียบเสมือนคำรับของจำเลย แม้จำเลยปฏิเสธพยานหลักฐานนั้นแล้วก็ตาม มีผลเป็นการบีบบังคับจำเลยต้องให้การโดยแถลงรายละเอียดแห่งการปฏิเสธโดยชัดแจ้ง ทั้งที่เป็นหน้าที่ ของโจทก์ในการเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลยตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความอาญา มาตรา ๑๗๔ ประกอบพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๖ มิใช่หน้าที่ของจำเลยในการโต้แย้งพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอ ในคดีนี้ศาลอาญาคดีทุจริต และประพฤติมิชอบกลางสั่งในรายงานกระบวนการพิจารณาให้คู่ความแต่ละฝ่ายตรวจสอบพยานหลักฐาน ของอีกฝ่ายหนึ่งและแถลงยอมรับหรือโต้แย้งพยานหลักฐานพร้อมแสดงเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้ง เป็นหนังสือต่อศาล มิฉะนั้นถือว่ายอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง และข้อบังคับของประธาน ศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดให้เจ้าพนักงานคดีจัดทำ



สรุปรายการพยานหลักฐานที่คู่ความไม่ได้แย้งเพื่อความสะดวกในการสอบถามและให้คู่ความรับข้อเท็จจริงหรือพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวน สรุปรายละเอียดประเด็นแห่งคดีที่คู่ความยังโต้แย้งกัน จำนวนพยาน ความเกี่ยวข้องกับประเด็น ความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐาน รวมทั้งจัดเตรียมพยานหลักฐานตามลำดับก่อนหลังตามที่คู่ความประสงค์จะนำสืบก่อนวันนัดตรวจพยานหลักฐาน ทำให้เห็นการผลักรายให้จำเลยต้องโต้แย้งพยานหลักฐานทุกชั้นทุกปากของโจทก์ก่อนที่โจทก์จะนำพยานเข้าสืบ และบังคับให้จำเลยต้องให้การโต้แย้งทั้งที่โจทก์ควรเสนอให้จำเลยยอมรับข้อเท็จจริงในแต่ละเรื่อง อันเป็นแนวทางปฏิบัติในคดีอาญาประเภทอื่นตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๑๗๓/๒ หากจำเลยไม่รับข้อเท็จจริงตามที่โจทก์แถลงถือว่าจำเลยปฏิเสธ และโจทก์มีภาระการพิสูจน์ข้อเท็จจริงที่จำเลยมิได้แถลงรับ เพราะถือว่าจำเลยเป็นผู้บริสุทธิ์ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่

จำเลยทั้งสองโต้แย้งอีกประการหนึ่งว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ บัญญัติให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวน ข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง และข้อบังคับของประธานศาลฎีกาว่าด้วยวิธีการดำเนินคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ข้อ ๑๕ กำหนดให้ศาลที่มีอำนาจพิจารณา พิพากษาคดี นำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์เป็นหลัก ในการแสวงหาความจริงของศาล จำเลยทั้งสองเห็นว่าสำนวนการสอบสวนนั้นมีข้อสรุปว่าจำเลย เป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง บทบัญญัติดังกล่าวเป็นการเริ่มต้นพิจารณาคดีหรือไต่สวนโดยมี ข้อสันนิษฐานไว้แล้วว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดตามฟ้อง ประกอบกับการได้มาซึ่งสำนวนการสอบสวน ของอัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ประธานกรรมการ ป.ป.ช.) หรือคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (คณะกรรมการ ป.ป.ช.) เป็นการกระทำกลับหลังจำเลย จำเลยไม่มีโอกาสตรวจสอบโต้แย้งคัดค้านมาก่อน จึงไม่อาจนำสำนวนการสอบสวนมาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณา คดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ วรรคสี่ เพราะกระทบต่อรากฐานของความยุติธรรมอย่างรุนแรง โดยปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน



ค.ศ. ๑๙๔๘ ข้อ ๑๐ วางหลักว่า ทุกคนย่อมมีสิทธิในความเสมอภาคอย่างเต็มที่ในการได้รับการพิจารณาคดีที่เป็นธรรมและเปิดเผยจากศาลที่อิสระและไม่ลำเอียงในการพิจารณากำหนดสิทธิและหน้าที่ของตนและข้อกล่าวหาอาญาใดต่อตน และข้อ ๑๑ (๑) วางหลักว่า ทุกคนที่ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดทางอาญา มีสิทธิที่จะได้รับการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าบริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ในการพิจารณาคดีที่เปิดเผยว่ามีความผิดตามกฎหมาย จำเลยต้องได้รับหลักประกันที่จำเป็นทั้งปวงสำหรับการต่อสู้คดีและกติการระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมืองและสิทธิทางการเมือง ค.ศ. ๑๙๖๖ ข้อ ๑๔ วรรคสอง วางหลักว่า บุคคลทุกคนซึ่งต้องหาว่ากระทำความผิดอาญาต้องมีสิทธิได้รับการสันนิษฐานว่าเป็นผู้บริสุทธิ์ จนกว่าจะพิสูจน์ตามกฎหมายได้ว่ามีความผิด ซึ่งประเทศไทยเป็นสมาชิกองค์การสหประชาชาติและเป็นภาคีอนุสัญญาโดยการภาคยานุวัติ และรัฐธรรมนูญบัญญัติรับรองหลักการดังกล่าวไว้ในมาตรา ๒๙ วรรคสอง พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางเห็นว่า จำเลยทั้งสองโต้แย้งว่าพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางจะใช้บทบัญญัติแห่งกฎหมายดังกล่าวบังคับแก่คดี และยังมีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบัญญัตินั้น จึงส่งคำโต้แย้งต่อศาลรัฐธรรมนูญเพื่อวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง

ประเด็นที่ศาลรัฐธรรมนูญต้องพิจารณาเบื้องต้นมีว่า ศาลรัฐธรรมนูญมีอำนาจรับหนังสือส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองไว้พิจารณาวินิจฉัยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง หรือไม่เห็นว่า ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางส่งคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองเพื่อขอให้ศาลรัฐธรรมนูญวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง



- ๕ -

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นบทบัญญัติที่ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางจะใช้บังคับแก่คดีเมื่อจำเลยทั้งสองโต้แย้งพร้อมด้วยเหตุผลว่าบทบัญญัติดังกล่าวขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ และยังไม่มีคำวินิจฉัยของศาลรัฐธรรมนูญในส่วนที่เกี่ยวกับบทบัญญัตินี้มาก่อน กรณีเป็นไปตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๑๒ วรรคหนึ่ง จึงมีคำสั่งรับไว้พิจารณาวินิจฉัย

ศาลรัฐธรรมนูญพิจารณาคำโต้แย้งของจำเลยทั้งสองและเอกสารประกอบแล้วเห็นว่าคดีเป็นปัญหาข้อกฎหมายและมีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะพิจารณาวินิจฉัยได้ จึงไม่ทำการไต่สวนตามพระราชบัญญัติประกอบรัฐธรรมนูญว่าด้วยวิธีพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญ พ.ศ. ๒๕๖๑ มาตรา ๕๘ วรรคหนึ่ง กำหนดประเด็นที่ต้องพิจารณาวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ หรือไม่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง หรือไม่

พิจารณาแล้วเห็นว่า รัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง และวรรคสี่ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๓ สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย มาตรา ๒๕ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “สิทธิและเสรีภาพของปวงชนชาวไทย นอกจากที่บัญญัติคุ้มครองไว้เป็นการเฉพาะในรัฐธรรมนูญแล้ว การใดที่มีได้ห้ามหรือจำกัดไว้ในรัฐธรรมนูญหรือในกฎหมายอื่น บุคคลย่อมมีสิทธิและเสรีภาพที่จะทำเช่นนั้นได้และได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ ตราบเท่าที่การใช้สิทธิหรือเสรีภาพเช่นว่านั้นไม่กระทบกระเทือนหรือเป็นอันตรายต่อความมั่นคงของรัฐ ความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชน และไม่ละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลอื่น” วรรคสอง บัญญัติว่า “สิทธิหรือเสรีภาพใดที่รัฐธรรมนูญให้เป็นไปตามที่กฎหมายบัญญัติ หรือให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กฎหมายบัญญัติ แม้ยังไม่มีกฎหมายนั้นขึ้นใช้บังคับ บุคคลหรือชุมชนย่อมสามารถใช้สิทธิหรือเสรีภาพนั้นได้ตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ” วรรคสาม บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพที่ได้รับความคุ้มครองตามรัฐธรรมนูญ สามารถยกบทบัญญัติแห่งรัฐธรรมนูญเพื่อใช้สิทธิทางศาลหรือยกขึ้นเป็นข้อต่อสู้คดีในศาลได้” วรรคสี่ บัญญัติว่า “บุคคลซึ่งได้รับความเสียหายจากการถูกละเมิดสิทธิหรือเสรีภาพหรือจากการกระทำความผิดอาญาของบุคคลอื่น ย่อมมีสิทธิที่จะได้รับการเยียวยาหรือช่วยเหลือจากรัฐตามที่กฎหมายบัญญัติ” มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง บัญญัติว่า “การตรากฎหมายที่มีผลเป็นการ



จำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลต้องเป็นไปตามเงื่อนไขที่บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญ ในกรณีที่รัฐธรรมนูญมิได้บัญญัติเงื่อนไขไว้ กฎหมายดังกล่าวต้องไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และจะกระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ของบุคคลมิได้ รวมทั้งต้องระบุเหตุผลความจำเป็นในการจำกัดสิทธิและเสรีภาพไว้ด้วย” วรรคสอง บัญญัติว่า “กฎหมายตามวรรคหนึ่ง ต้องมีผลใช้บังคับเป็นการทั่วไป ไม่มุ่งหมายให้ใช้บังคับแก่กรณีใดกรณีหนึ่งหรือแก่บุคคลใดบุคคลหนึ่งเป็นการเจาะจง” และมาตรา ๒๙ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในคดีอาญาให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าผู้ต้องหาหรือจำเลยไม่มีความผิด และก่อนมีคำพิพากษาอันถึงที่สุดแสดงว่าบุคคลใดได้กระทำความผิด จะปฏิบัติต่อบุคคลนั้นเสมือนเป็นผู้กระทำความผิดมิได้” และวรรคสี่ บัญญัติว่า “ในคดีอาญา จะบังคับให้บุคคลให้การเป็นปฏิปักษ์ต่อตนเองมิได้”

พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ ตราขึ้นเนื่องจากการทุจริตและประพฤติมิชอบในระบบราชการมีผลกระทบต่อเสถียรภาพความมั่นคงทางสังคมและเป็นอันตรายต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน และนับวันจะมีความร้ายแรงมากขึ้นและเกี่ยวข้องกับทรัพย์สินหรือผลประโยชน์จำนวนมหาศาล หากไม่ได้รับการแก้ไขโดยเร่งด่วนในที่สุดจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของรัฐและประโยชน์ของประชาชน เพื่อให้การป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและคดีความที่เกี่ยวข้องทั้งหลายได้รับการพิจารณาพิพากษาอย่างเสมอภาค รวดเร็ว และเป็นธรรม สมควรให้มีกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบขึ้น เพื่อใช้ในการดำเนินคดีของศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ กำหนดขั้นตอนการตรวจพยานหลักฐานในมาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติว่า “ในกรณีที่มิได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือมีการโต้แย้งแต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้ง ศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ แต่หากมีการโต้แย้งพยานหลักฐานใดหรือเมื่อศาลเห็นเอง ให้ศาลดำเนินการสืบพยานหลักฐานนั้น โดยกำหนดวันนัดสืบพยานและแจ้งให้คู่ความทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่าเจ็ดวัน” และกำหนดขั้นตอนการพิจารณาในมาตรา ๒๒ บัญญัติว่า “ในคดีที่อัยการสูงสุด พนักงานอัยการ ประธานกรรมการ ป.ป.ช. หรือคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นโจทก์ ให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์ มาเป็นหลักในการแสวงหาความจริง และอาจสืบพยานเพิ่มเติมเพื่อหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานได้ตามที่เห็นสมควร”



ข้อโต้แย้งของจำเลยทั้งสองที่ว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง บัญญัติให้จำเลยมีหน้าที่โต้แย้งพยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอต่อศาลในวันตรวจพยานหลักฐานและหากจำเลยไม่ได้โต้แย้งหรือโต้แย้งแต่เหตุแห่งการโต้แย้งไม่ชัดเจน ให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ เป็นการกำหนดให้พยานหลักฐานของโจทก์ที่เสนอมาในชั้นตรวจพยานหลักฐานมีคุณค่าเปรียบเสมือนคำรับของจำเลย แม้จำเลยปฏิเสธพยานหลักฐานนั้นแล้วก็ตาม มาตราดังกล่าวบับังคับจำเลยต้องให้การโดยแถลงรายละเอียดแห่งการปฏิเสธโดยชัดเจน ทั้งที่เป็นหน้าที่ของโจทก์ในการเสนอพยานหลักฐานเพื่อพิสูจน์ความผิดของจำเลย มิใช่หน้าที่ของจำเลยในการโต้แย้งพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอ พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ชัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ นั้น เห็นว่า การพิจารณาคดีไม่ว่าจะเป็นระบบกล่าวหาหรือระบบไต่สวน ศาลมีหน้าที่ให้ความเป็นธรรมแก่คู่ความทุกฝ่ายอย่างเท่าเทียมกันโดยปราศจากอคติ โดยเฉพาะคดีอาญาที่มีผลต่ออิสรภาพของจำเลย การลงโทษจำเลยต้องรับฟังพยานหลักฐานให้ได้ความว่าจำเลยกระทำความผิดโดยปราศจากข้อสงสัย การพิจารณาคดีอาญาระบบกล่าวหา หากมีข้อสงสัยจะต้องยกประโยชน์แห่งความสงสัยนั้นให้จำเลย ส่วนการพิจารณาคดีอาญาระบบไต่สวน ศาลมีส่วนในการหาพยานหลักฐานมาพิสูจน์จนสิ้นเหตุอันควรสงสัยว่าจำเลยกระทำความผิด พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติให้ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกลางนำวิธีพิจารณาระบบไต่สวนมาใช้ในการดำเนินคดีโดยบัญญัติไว้ในมาตรา ๖ หลักการสำคัญของระบบไต่สวน ศาลเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพิจารณาคดี โดยเปิดโอกาสให้คู่ความมีสิทธิเสนอพยานหลักฐานต่อศาลได้อย่างเสมอภาค ดังนั้นการพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พยานหลักฐานทั้งหมดจึงเป็นพยานหลักฐานของศาล ไม่มีประเด็นว่าฝ่ายใดมีภาระการพิสูจน์แต่เป็นหน้าที่ของศาลที่จะทำการไต่สวน โจทก์และจำเลยมีหน้าที่เสมือนผู้ช่วยศาลในการแสวงหาข้อเท็จจริง โดยเสนอต่อศาลว่ามีพยานหลักฐานใดบ้างที่สนับสนุนข้ออ้างของตน สำหรับการตรวจพยานหลักฐานพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ บัญญัติเรื่องดังกล่าวไว้ในมาตรา ๒๑ เพื่อให้คู่ความอีกฝ่ายเห็นพยานหลักฐานที่ฝ่ายตนเสนอต่อศาล หากคู่ความฝ่ายใดยอมรับพยานหลักฐานของอีกฝ่ายหนึ่ง ข้อเท็จจริงในประเด็นนั้นเป็นอันยุติ ศาลจะไม่ทำการไต่สวนเพื่อให้กระบวนการพิจารณาคดีดำเนินไปอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ มาตรา ๒๑ วรรคสอง



บัญญัติให้การณีที่มีได้มีการโต้แย้งพยานหลักฐานหรือมีการโต้แย้งแต่ไม่มีเหตุแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้ง ศาลไม่จำเป็นต้องไต่สวน เพื่อให้คู่ความฝ่ายที่ไม่ยอมรับพยานหลักฐานต้องโต้แย้งแสดงเหตุผลให้ชัดแจ้งว่า เหตุใดไม่ยอมรับ รวมทั้งหากโต้แย้งต้องมีเหตุแห่งการโต้แย้งอย่างชัดแจ้ง เนื่องจากคดีอาญาทุจริต และประพฤตินิชอบเป็นคดีที่คู่ความทั้งสองฝ่ายกล่าวอ้างพยานหลักฐานจำนวนมาก ย่อมมีความจำเป็น ที่ต้องพิจารณาความเกี่ยวข้องกับประเด็นและความจำเป็นที่ต้องสืบพยานหลักฐานที่อ้างอิงอย่างชัดแจ้ง หากกล่าวอ้างหรือโต้แย้งลอย ๆ ได้อาจเกิดความไม่ชัดเจนและเกิดความล่าช้าในกระบวนการพิจารณาคดี เมื่อการตรวจพยานหลักฐานทำให้คู่ความเห็นถึงพยานเอกสารและพยานวัตถุทั้งหมดในสำนวน ฉะนั้น จำเลยมีโอกาสดูตรวจสอบพยานหลักฐานทั้งหมดก่อนการพิจารณาคดี ทำให้มีโอกาสต่อสู้คดีอย่างเต็มที่ ซึ่งแตกต่างจากกระบวนการพิจารณาคดีอาญาทั่วไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ในคดีที่ พนักงานอัยการเป็นโจทก์ฟ้องคดีตามสำนวนการสอบสวนของพนักงานสอบสวนที่เป็นความลับ ผู้ถูกกล่าวหาหรือจำเลยไม่มีโอกาสทราบรายละเอียดพยานหลักฐานในสำนวนการสอบสวนจนกว่า พนักงานอัยการจะสืบพยานเสร็จ จำเลยในคดีอาญาทั่วไปมีสิทธิที่จะปฏิเสธโดยไม่ต้องมีเหตุผลใด ๆ หรือแม้จำเลยจะนิ่งโดยไม่ให้การใด ๆ ถือว่าจำเลยปฏิเสธ อันเป็นหลักพื้นฐานในการดำเนินคดีอาญาทั่วไป ศาลอาญาคดีทุจริตและประพฤตินิชอบจะนำพยานหลักฐานนั้นไปชั่งน้ำหนักกับพยานหลักฐานอื่น เพื่อวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานทั้งหมดในคดีมีน้ำหนักเพียงพอที่จะพิจารณาพิพากษาว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิด หรือไม่ หากศาลเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำผิดศาลจะพิพากษาลงโทษจำเลย กระบวนการพิจารณานี้จึงมิได้เป็นการบีบบังคับให้จำเลยต้องโต้แย้งพยานหลักฐานที่โจทก์เสนอต่อศาล จำเลยยังคงมีสิทธิที่จะไม่โต้แย้งหรือไม่ให้การเกี่ยวกับพยานหลักฐานนั้น หากจำเลยเห็นว่าการใช้สิทธิ หรือการไม่ให้การดังกล่าวจะเป็นผลดีต่อจำเลยมากกว่าการโต้แย้ง แม้ว่ากระบวนการพิจารณาตามบทบัญญัตินี้ หากจำเลยไม่โต้แย้ง โจทก์ไม่ต้องนำสืบพยานหลักฐานในกระบวนการไต่สวน แต่โจทก์ยังต้องเสนอ พยานหลักฐานต่อศาลในชั้นการตรวจพยานหลักฐาน จำเลยสามารถตรวจสอบพยานหลักฐานนั้นได้ ตลอดจนมีสิทธิจะโต้แย้งคัดค้าน การคัดค้านจึงเป็นสิทธิของจำเลยมิใช่เป็นหน้าที่ที่บังคับให้ต้องกระทำ บทบัญญัติที่ให้จำเลยโต้แย้งคัดค้านพยานหลักฐานของโจทก์อย่างชัดแจ้งจึงมิได้เป็นกระบวนการพิจารณา ที่ผลภาระของโจทก์จากหน้าที่พิสูจน์ว่าจำเลยกระทำความผิดมาเป็นให้จำเลยมีภาระในการโต้แย้งคัดค้าน และหากจำเลยไม่โต้แย้งหรือโต้แย้งแต่เหตุแห่งการโต้แย้งไม่ชัดแจ้ง ศาลอาจมีคำสั่งรับฟังพยานหลักฐานนั้น



- ๙ -

โดยไม่ต้องไต่สวน มีความหมายว่าศาลนำพยานหลักฐานนั้นเข้าสู่สำนวนเป็นพยานหลักฐานที่ศาลรับฟังได้ โดยชอบด้วยกฎหมาย แต่มิได้หมายความว่าศาลวินิจฉัยว่าข้อเท็จจริงยุติตามพยานหลักฐานนั้น ศาลจะต้องนำพยานหลักฐานทั้งหมดมาซึ่งน้ำหนักเพื่อวินิจฉัยว่าพยานหลักฐานทั้งหมดเพียงพอที่ศาลจะเชื่อโดยปราศจากข้อสงสัยว่าจำเลยเป็นผู้กระทำความผิดหรือไม่ แล้วพิพากษาไปตามพยานหลักฐานนั้น กระบวนการรับฟังพยานหลักฐานที่ไม่มีการโต้แย้งหรือไม่มีเหตุผลแห่งการโต้แย้งโดยชัดแจ้งเข้าสู่สำนวน จึงไม่ใช่กระบวนการพิจารณาที่รวบรัดตัดตอนจนกระทบต่อการให้ความยุติธรรม แม้บทบัญญัติดังกล่าว มีถ้อยคำศาลจะมีคำสั่งให้รับฟังพยานหลักฐานนั้นโดยไม่ต้องไต่สวนก็ได้ เป็นเพียงการให้ดุลพินิจแก่ศาลเท่านั้น แต่การพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบซึ่งใช้ระบบไต่สวนยังต้องอยู่ภายใต้หลักการ ฟังความสองฝ่ายโดยชอบอยู่ด้วย โดยศาลมีอำนาจแสวงหาข้อเท็จจริงได้เองไม่จำเป็นต้องยึดติดกับพยานหลักฐาน หรือข้อเท็จจริงที่คู่ความเสนอต่อศาล เพราะเป็นหลักการสำคัญของระบบไต่สวน ดังนั้น พระราชบัญญัติ วิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม ไม่เพิ่มภาระหรือจำกัดสิทธิหรือเสรีภาพของบุคคลเกินสมควรแก่เหตุ และไม่ได้บังคับให้บุคคลให้การ เป็นปฏิปักษ์ต่อตนเอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่

สำหรับข้อโต้แย้งที่ว่า การกำหนดให้ศาลใช้สำนวนของคณะกรรมการ ป.ป.ช. เป็นหลักในการ พิจารณา ทำให้หน้าที่นำเสนอพยานหลักฐานของโจทก์เป็นการสืบพยานในตัว และทำให้จำเลยถูกปฏิบัติ อย่างผู้ที่ได้กระทำความผิดแล้ว เป็นการบัญญัติกฎหมายที่เกินเลยจนกระทบรากฐานของความเป็นธรรม อย่างรุนแรง ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง นั้น เห็นว่า การแสวงหาข้อเท็จจริงในระบบไต่สวน ศาลมีบทบาทสำคัญในการพิจารณาพิพากษาคดี โดยสามารถ แสวงหาข้อเท็จจริงได้เอง ไม่ถูกจำกัดการรับฟังพยานหลักฐานเพียงที่คู่ความนำมาแสดงต่อศาล บทบัญญัติแห่งวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบกำหนดให้ศาลนำรายงานและสำนวนการสอบสวน หรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของโจทก์มาเป็นหลัก นั้น ศาลเพียงนำเค้าโครงเรื่องที่คณะกรรมการ ป.ป.ช. หรือพนักงานอัยการเรียบเรียงในชั้นไต่สวนหรือสอบสวนมาพิจารณาว่าพยานหลักฐาน ที่คู่ความทั้งสองฝ่ายเสนอมีน้ำหนักน่าเชื่อถือตามที่ฝ่ายโจทก์กล่าวอ้างและฝ่ายจำเลยคัดค้านโต้แย้ง



หรือไม่ โดยไต่สวนตามสำนวนการสอบสวนหรือคำฟ้องของโจทก์ เนื่องจากเอกสารดังกล่าวผ่านกระบวนการแสวงหาข้อเท็จจริงมาแล้วขั้นหนึ่ง จึงมีประโยชน์ต่อศาลในการพิจารณาคดี แต่มิได้เป็นการผูกมัดศาลให้ถือข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานตามเอกสารเหล่านั้น ทั้งนี้ ศาลมีอำนาจไต่สวนข้อเท็จจริงจากพยานบุคคล พยานเอกสาร พยานวัตถุ หรือพยานอื่นใดจากจำเลยหรือหน่วยงานหรือบุคคลใดที่เกี่ยวข้องเพิ่มเติมตามที่ศาลเห็นสมควร ซึ่งเป็นไปตามหลักการของระบบไต่สวนที่ศาลมีบทบาทและหน้าที่เรียกพยานหลักฐานใด ๆ ที่เกี่ยวข้องเพื่อค้นหาความจริง และให้โอกาสจำเลยมีสิทธิในการต่อสู้คดี เสนอพยานหลักฐาน รวมทั้งโต้แย้งและหักล้างพยานหลักฐานของคู่ความอีกฝ่ายหนึ่งอย่างเต็มที่ ในคดีอาญาที่ศาลดำเนินการพิจารณาโดยใช้ระบบไต่สวนไม่อาจจะละเลยสิทธิพื้นฐานของจำเลยได้ การนำสำนวนคณะกรรมการ ป.ป.ช. มาเป็นหลักมิได้เป็นการสันนิษฐานไว้ก่อนว่าจำเลยกระทำความผิด ไม่ได้เป็นบทบังคับให้ศาลต้องรับฟังข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเป็นที่ยึดตามรายงานและสำนวนการสอบสวนหรือสำนวนการไต่สวนข้อเท็จจริงของคณะกรรมการ ป.ป.ช. แต่ฝ่ายเดียว ดังนั้น พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ไม่ได้เป็นบทสันนิษฐานว่าจำเลยกระทำความผิด ไม่ขัดต่อหลักนิติธรรม และไม่กระทบต่อศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง

อาศัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงวินิจฉัยว่า พระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๑ วรรคสอง ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ วรรคสาม มาตรา ๒๖ วรรคหนึ่ง และมาตรา ๒๙ วรรคสี่ และพระราชบัญญัติวิธีพิจารณาคดีทุจริตและประพฤติมิชอบ พ.ศ. ๒๕๕๙ มาตรา ๒๒ ไม่ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๕ มาตรา ๒๖ และมาตรา ๒๙ วรรคสอง





(คำวินิจฉัยที่ ๒๓/๒๕๖๔)

(นายทวีเกียรติ มีนะกนิษฐ)

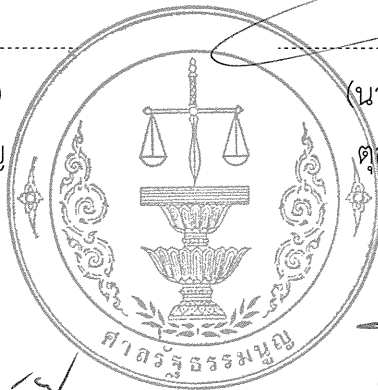
ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนครินทร์ เมฆไตรรัตน์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายปัญญา อุดชาชน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ



(นายอุดม สิทธิวิรัชธรรม)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายวิรุฬห์ แสงเทียน)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายจิรนิติ หะวานนท์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายนภดล เทพพิทักษ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ

(นายบรรจงศักดิ์ วงศ์ปราชญ์)

ตุลาการศาลรัฐธรรมนูญ